

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Maandoverzicht no. 10 - 1972
(Tijdvak van 1-10-1972 t/m 31-10-1972)

I N H O U D

No. 1.117.246

	blz.
De invloed van het congres van de PvdA op de verkiezingscampagne van de CPN	1
Royement van Tj. JA	4
Acties	6
De CPN over het sociaal contract	8
KPN/ML - Socialistische Partij	11
Het ontwikkelingspatroon van China	12

De invloed van het congres van de PvdA op de verkiezingscampagne van de CPN

Naar aanleiding van het begin oktober gehouden congres van de Partij van de Arbeid heeft het Dagelijks Bestuur van de CPN een verklaring uitgegeven, die in "De Waarheid" van 10 oktober werd gepubliceerd. De CPN-leiding geeft daarin over het program, waarmede PvdA, D'66 en PPR de verkiezingen ingaan, als oordeel dat het "op de essentiële punten niets te maken heeft met een werkelijk progressief beleid", omdat in dat program:

- verlaging van de NAVO-bewapeningsuitgaven wordt afgewezen;
- propaganda gemaakt wordt voor bestedingsbeperking door loonmatiging;
- aangedrongen wordt op verhoging van de "zogenamde" ontwikkelingshulp.

Het Dagelijks Bestuur verbindt daaraan als conclusie:

"Wie de positieve voorstellen, welke o.a. vanuit Utrecht en Amsterdam op het PvdA-congres aan de orde werden gesteld, wil zien verdedigd en verwezenlijkt, moet op de CPN stemmen."

Uit de verklaring wordt duidelijk, dat de CPN-leiding voor een op basis van dit program te voeren regeringsbeleid geen medeverantwoordelijkheid zal willen dragen. De verklaring houdt een scherpe tegenstelling in tot het door het partijbestuur in zijn zitting van 20 en 21 augustus vastgestelde beleid met betrekking tot de verkiezingscampagne. Dat beleid was gebaseerd op de verwachting dat de CPN na de verkiezingen tot medeverantwoordelijkheid voor een te vormen "progressieve regering" zou kunnen worden geroepen. Op grond daarvan stelde de CPN voorop dat er - ter vervanging van de regering BIESHEUVEL - hoe dan ook een door de CPN gesteunde "linkse" regering moest komen; pas op de tweede plaats kwam de noodzaak van versterking van de CPN. Dit stond weliswaar niet met zoveel woorden in het manifest "Voor een beter bestaan", dat op 1 september in "De Waarheid" werd gepubliceerd, maar het was wel de richtlijn, die via de partijbestuurders aan de leden werd voorgehouden. De richtlijn hield voorts in, dat terughoudendheid betracht zou worden ten aanzien van vraagstukken, waarvan kon worden aangenomen dat de door de CPN voorgestane

oplossingen voor een toekomstige "progressieve regering" niet acceptabel zouden zijn.

In het kader van deze soepele opstelling ten opzichte van mogelijke toekomstige partners (met name ten opzichte van de PvdA) paste de houding van de CPN-fractie in de Groningse gemeenteraad met betrekking tot het conflict rond PvdA-wethouder Van den BE. Hoewel de CPN-fractie allerminst gelukkig was met de heer Van den BE als wethouder, heeft zij - op instigatie van de partijleiding - een motie van wantrouwen tegen hem niet ondersteund en terwille van de samenwerking met de PvdA medewerking verleend aan de vorming van een college van wethouders, dat geen afspiegeling vormt van de verhoudingen in de gemeenteraad. (Sinds de CPN voor het bekleden van wethouderszetels in aanmerking komt, stelt zij haar deelname afhankelijk van de vorming van een afspiegelingscollege.)*)

Na het congres van de PvdA heeft de CPN-leiding de aanvaankelijk voor de verkiezingscampagne geldende prioriteiten omgekeerd, waardoor weer - zoals bij vroegere campagnes het geval was - versterking van de CPN voorop staat. De beweegredenen, die in de naar aanleiding van het PvdA-congres uitgegeven verklaring liggen opgesloten, lijken voor een dergelijke wijziging echter nauwelijks toereikend. Immers de grootste vrees van de CPN gold vóór het congres de mogelijkheid van het tot stand komen van een "rooms-roze" coalitie. Gezien de resultaten van het PvdA-congres met betrekking tot dit onderwerp, zou het voor de hand hebben gelegen dat de CPN-leiding deze ontwikkeling als een overwinning had gezien, waarvan zij de eer voor zich zou opeisen. In de verklaring van het Dagelijks Bestuur en ook in andere publicaties is hieraan echter volledig voorbijgegaan.

Het lijkt daarom meer waarschijnlijk, dat de oorzaak voor de accentverschuiving in de verkiezingsstrategie van de CPN gezocht moet worden in het uitblijven van een positieve reactie van socialistische zijde op het, naar CPN-oordeel, zo duidelijke aanbod tot discussie over de mogelijkheden van socialistisch-communistische samenwerking, zoals dat was neergelegd in een interview in "De Nieuwe Linie" (dd. 13-9-1972) met de hoofdredacteur van "De Waarheid"

*) De CPN beschikt nu in het college van B&W over twee zetels (één meer dan in het vorige college), die bezet worden door de heren NI. en Van der ZA.

J. WOLFF ("..... als het een reële stap vooruit betekent, zijn wij bereid samen te werken met de duvel en zijn ouwe moer.") en in de artikelenserie in "De Waarheid" van de heer De GROOT, die pleitte voor "een openhartige, doch politiek-zakelijke, beheerste dialoog tussen socialist en communisten".

Overigens is de grondgedachte van de CPN-verkiezingsstrategie onaangetast gebleven. Het doel blijft de noodzaak en de mogelijkheden tot socialistisch-communistische samenwerking aan te tonen. De CPN-leiding is slechts teleurgesteld in haar verwachtingen omtrent een spoedige, althans gedeeltelijke realisering daarvan en heeft om die reden een stap terug gedaan, met als gevolg dat deze verkiezingscampagne zich in het verdere verloop wel niet zal onderscheiden van alle voorgaande.

1914

- 4 -

Royement van Tij. 34

... van Tij. 34 ...

The following is a list of the items...

1. [Illegible text]

2. [Illegible text]

3. [Illegible text]

4. [Illegible text]

5. [Illegible text]

6. [Illegible text]

7. [Illegible text]

8. [Illegible text]

9. [Illegible text]

10. [Illegible text]

11. [Illegible text]

12. [Illegible text]

13. [Illegible text]

14. [Illegible text]

15. [Illegible text]

16. [Illegible text]

17. [Illegible text]

18. [Illegible text]

19. [Illegible text]

20. [Illegible text]

Acties

Bij de activiteiten die de laatste tijd worden ontplooid, onder andere ten aanzien van het onderwijsbeleid en de oorlog in Vietnam, spelen de CPN en haar jongerenorganisatie, het ANJV, een opmerkelijk actieve rol. Dit wil echter niet zeggen dat de partij of het ANJV steeds initiatiefnemers van de acties zijn. Eerder nog kan gesteld worden dat daar waar actie ontstaat de partij haar ruime medewerking verleent en daarbij tracht dusdanig regulerend op te treden dat acties niet samenvallen, maar in een voortdurende stroom op de verkiezingen afrollen.

Te noemen acties zijn:

1. de onderwijsacties in o.a. Amsterdam, Zaandam, Leiden en Groningen in het einde van de maand september en het begin van de maand oktober, waarvoor in sommige gevallen plaatselijke onderwijsactie-comité's, waarin het ANJV een belangrijke rol speelt, inderhaast moesten worden geformeerd;
2. de actie "Handen af van de VVDM", waarvan het initiatief duidelijk bij het ANJV heeft gelegen. Vanuit de partijtop wordt de solidariteit met de VVDM gezien als een uitvloeisel van het voor een revolutionaire omwenteling noodzakelijke verbond tussen arbeiders en het leger, waarbij gewezen wordt op de resultaten van zo'n verbond gedurende de Russische revolutie in 1917;
3. de actie "Beurzen open, dijken dicht", georganiseerd door het comité "Jongeren voor Vietnam", waarin, mede door de manier waarop de besluitvorming tot stand komt, het ANJV een overheersende rol speelt;
4. de acties opgezet door de zogenaamde "Brede Vietnam Bewegingen" (waaraan de CPN nadrukkelijk medewerkt) die, na het succes dat bereikt werd door het Nijmeegse comité, in meerdere plaatsen werden opgezet.

Al deze acties zijn uiteraard geheel in overeenstemming met de wensen van de partijleiding, die bovendien bij de partijdistricten en -afdelingen heeft aangedrongen op grotere activiteiten op het gebied van colportage, ledenwerving en het houden van vergaderingen. Teneinde de zekerheid te hebben dat de gestelde taken ook worden vervuld heeft de partijleiding de begeleiding van districten en afdelingen straffer gemaakt en zelfs bepaalde verantwoordelijkheden - zoals

die voor het ontwikkelen van werfacties voor leden en abonnees op de krant - geheel tot zich getrokken.

De afdelingen zijn er door partijbestuurders op gewezen dat het beste strijdmiddel voor de komende verkiezingen het ontwikkelen van loonstrijd in de bedrijven is. Daarbij werd gesteld dat, gezien de resultaten van alle stakingsacties dit jaar, succes haast bij voorbaat verzekerd is. CPN-ers die lid zijn van een NVV-bond moeten bij die gelegenheden trachten het NVV bij de actie te betrekken en daardoor van het NVV "een machtig instrument maken van de arbeidersklasse in haar strijd tegen het uitbuitingsbeleid van de regering-BIESHEUVEL". Staking is volgens de partijleiding het beste middel om de regering duidelijk te maken dat de arbeidersklasse het niet langer meer neemt en is tevens het aangewezen middel om de eenheid van links tot stand te brengen. De partijafdelingen hebben opdracht gekregen bij de bedrijven te agiteren met behulp van bedrijfskranten, waarvoor de tekst door het partijbestuur wordt verstrekt.

In het kader van het "ondergraven van het beleid van de regering" hebben ook de gemeenteraadsleden en andere vertegenwoordigers van de partij in openbare lichamen een opdracht gekregen.

Die opdracht komt er in concreto op neer dat de vertegenwoordigers van de CPN stelling zullen moeten nemen tegen elke kostenverhogende maatregel, ook al zou dat b.v. ten koste moeten gaan van een collegiale houding in het college van B. en W.

*
* *

De CPN over het sociaal contract

Reeds in mei van dit jaar stelde de CPN dat de regering voorbereidingen aan het treffen was voor het nemen van een loonmaatregel, zij het dit keer in de vorm van een sociaal contract. Tegen het streven om tot zo'n sociaal contract te komen werd ernstig gewaarschuwd, omdat daarin uitsluitend zou worden aangegeven hoe door het matigen van de lonen en het opvoeren van de arbeidsproductiviteit de uitbuiting kon worden verscherpt.

Uitgangspunten voor de te sluiten overeenkomst waren volgens de partijleiding het halfjaarlijks rapport van de SER over de economische toestand en de nota Arbeidsvoorwaardenbeleid van de vakcentrales. De laatste droeg, onder meer door het ontbreken van duidelijke looneisen, de kentekenen van de voornaamste opstellers ervan: de heren ME en LA, die volgens de partij daarbij optreden als handlangers van de ondernemers. Positief werden de eisen in de nota beoordeeld over de defensie-uitgaven, evenals de opmerkingen over woningbouw, werkeloosheidsbestrijding en de gemeenschapsvoorzieningen. Ernstige kritiek bracht de partijleiding op de bereidheid mee te werken aan een anti-inflatie-CAO, daarbij wijzend op de huidige matigings-CAO en de "ongekende prijsstijgingen" dit jaar.

De CPN meende dat de regering doende was de ondernemersbelangen te beschermen en dat de werkende mensen daardoor enorme offers moesten brengen ter redding van de kapitalistische economie. Dat beleid en het ongeremde winstbejag van de ondernemers werden als oorzaak gezien van de inflatie, die degenen die moeten leven van uitkeringen - zoals de niet-waardevaste pensioenen - in armoede dompelt. Daarnaast worden honderdduizenden het slachtoffer van de uit dat beleid voortkomende werkeloosheid. De volgens de CPN enige manier om een einde te maken aan de voortwoekerende inflatie is: een volledige prijsstop aan de bron, d.w.z. bij de grote ondernemingen.

De arbeiders hebben, aldus de CPN-leiding, de laatste tijd bewezen best zelf in staat te zijn om voor hun belangen op te komen. Zij weten dat in deze tijd van snelle modernisering en groeiende gezinsbehoeften het gelijkblijven in loon een achteruitgang van hun maatschappelijke positie betekent. Zij zullen daarom bij de CAO-

onderhandelingen een flinke reële loonstijging eisen en realiseren. Zij spreken daarbij niet over het begrip loonsomstijging, dat begripsverwarring veroorzaakt en door de ondernemers gebruikt wordt om controversen uit te lokken. Ter bestrijding van de inflatie moeten niet de arbeiders worden gebrandschat, maar moet een herverdeling plaatsvinden van de belastinginkomsten, waarbij vooral gelden die thans nog worden gebruikt voor defensie en NAVO een andere bestemming moeten krijgen. Duidelijk is het, aldus de CPN-leiding, bij de jongste Amsterdamse havenstaking gebleken dat de filosofie van de ondernemers en de regering - die met het nul-contract de werknemers zouden willen verbieden zich te beschermen tegen de aangewakkerde inflatie - bij de arbeiders geen schijn van kans heeft.

De door de partijleiding ontwikkelde looneisen bevatten naast een loonstijging van 30 tot 40 gulden per week ook een verkorting van de werkweek tot 40 uur en vervroeging van de pensioengerechtigde leeftijd tot 60 jaar. De grote prijsstijgingen dit jaar bleken bovendien voldoende aanleiding om voor dit jaar een extra duurtetoeslag te eisen, die een verdere "aanslag op het levenspeil moet voorkomen". De eisen ten aanzien van de loonstijging wijzigden toen door de Industriebond NVV de alternatieve eis van " $3\frac{1}{2}$ % reëel" werd geponeerd. Deze eis werd onmiddellijk overgenomen en gekenschetst als een verbetering van de lonen die minimaal gerealiseerd moest en kon worden.

Het door de vakcentrales tenslotte voorgestelde centrale accoord - ter vervanging van het niet realiseerbare sociaal contract - betekende volgens de partij een, ten opzichte van het gestelde in de nota Arbeidsvoorwaardenbeleid, verdere tegemoetkoming aan de ondernemerswensen. Met name de eis voor een reële loonstijging van slechts $\frac{1}{2}$ %, die volgens de partij in de praktijk neerkomt op een loonstilstand, acht men een niet te aanvaarden tegemoetkoming.

De verwerping van dit accoord door de Industriebond NVV betekende volgens de CPN geen crisis in de arbeidersbeweging, maar een crisis bij "rechts", dat zijn plannen niet kon doorvoeren. De oorzaak van die crisis was de onvermijdelijke ontwikkeling van de massa naar links, die "rechts", óók in de vakbeweging, in een isolement bracht. De partij nam scherp stelling tegen de door haar geconstateerde "hetze van de reactie", die moest doen geloven in een crisis in het NVV en meteen maar eiste dat in het NVV orde op zaken werd

gesteld. Ook de regering werd gekritiseerd, omdat zij de gang van zaken in het NVV trachtte te beïnvloeden door het NVV te dwingen zich neer te leggen bij de loonmatiging.

Ten aanzien van het afsluiten van het accoord is de partijleiding van mening dat de regering geen overeenkomst mag aangaan die de vrijheid van handelen van de vakbonden aantast. Ook mag de regering geen nullijn invoeren, omdat ze geen partij dient te zijn bij loononderhandelingen en omdat de arbeiders de nullijn niet kunnen en willen accepteren. Verder is de partij van mening dat de regering door het maken van afspraken buiten het parlement om zich schuldig maakt aan uitholling van de parlementaire democratie.

Voor wat betreft de inhoud van de bereikte overeenkomst stelde de partij verder dat het ontbreekt aan voldoende controle-mogelijkheden op de gemaakte winst, zeker bij multi-nationale ondernemingen, daar deze de mogelijkheid hebben de gemaakte winsten te doen wegstromen naar hun buitenlandse vestigingen. Dat gebrek aan controle en dus het ontbreken van een garantie dat de ondernemers het accoord zullen naleven, zal er toe bijdragen dat de Nederlandse arbeidersklasse de nullijn niet zal accepteren, maar de strijd zal aanbinden welke zal leiden tot duurzame verbeteringen en tevens tot fundamentele veranderingen in de positie van de machthebbers.

KPN/ML - Socialistische Partij

De Kommunistische Partij Nederland - Marxistisch Leninistisch die eind vorig jaar als een afsplitsing van de KEN (ml) (Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland) ontstond, kwam op 22 oktober j.l. te Rotterdam in congres bijeen. Het congres besloot, op voorstel van het Centraal Komitee, de naam van de organisatie te wijzigen in: "Socialistische Partij". De in de oorspronkelijke naam voorkomende aanduidingen "Nederland" en "Marxistisch-Leninistisch" werden met opzet weggelaten. "M.L.", omdat niemand ooit enig nut van deze aanduiding had ondervonden; "Nederland" omdat dit woord suggereert dat de partij de landsgrenzen niet zou mogen overschrijden, terwijl de "Socialistische Partij" een partij moet zijn van werkers over de hele wereld.

Een voorstel om de naam te wijzigen in Socialistische Arbeiders Partij werd verworpen, omdat de partij er ook is voor boeren, middenstanders en intellectuelen.

Er werd geen wijziging gebracht in de namen van de nevenorganisaties van de partij: MLS - Marxistisch Leninistische Studentenbond, BHW - Bond van Huurders en Woningzoekenden, MLJ - Marxistisch Leninistische Jeugd, en Arbeidersmacht, de organisatie die zich bezig houdt met het bedrijfswerk. Ook de naam van het orgaan "De Tribune" bleef gehandhaafd. Wat zich ook handhaafde was het "Centraal Komitee", dat in zijn geheel als leidinggevend partijorgaan werd herkozen. Hierin hebben zitting:

J.A.C. v. HO	- pol. secr.
D. MOI	- org. secr. en financiën
P.J. v. ZOI	- prop. secr. en BHW
P.F.J.M. HU	- MLS
C.P.J.M. v. BEI	- Arbeidersmacht

*
* * *

HET ONTWIKKELINGSPATROON VAN CHINA

Introductie

Het zal mogelijk nog lang te vroeg blijven om de balans op te maken van de gebeurtenissen die hebben geleid tot de val van LI en tot het pragmatische beleid dat thans onder leiding van TSJOE EN-LAI in China ten uitvoer wordt gelegd.

Er zijn over de machtsstrijd tussen LI en MAO nog veel vragen onbeantwoord gebleven. De nawerking van LI's invloed in de strijdkrachten en de nog los daarvan aannemelijke rivaliteit tussen de civiele partijfunctionarissen en in de partij meespelende militairen, zijn niet te meten. Even weinig is bekend over eventuele krachtmetingen tussen facties binnen elke dezer categorieën. De hoge leeftijd van MAO, TSJOE en de overgebleven invloedrijken van het eerste uur, geeft bovendien een uiterst vergankelijk karakter aan de greep die de leiders in Peking op het Chinese gebeuren hebben.

Toch heeft het zin om de variabelen van het moment te ordenen en in ieder geval aan te geven wat is komen vast te staan, omdat het gezicht van China duidelijk nieuwe trekken heeft gekregen, en omdat dit China juist nu een groeiende rol speelt op het internationale toneel. Dat in de affaire LI ook de bepaling van deze rol een factor is geweest, lijkt waarschijnlijk. Zeker is dat, als wij ervan mogen uitgaan dat de persoonlijke aspecten van de krachtmetingen in Peking niet los gezien kunnen worden van de ideologische argumenten waarmee partijen tegen elkaar ten strijde trekken. Ook de buitenlandse politiek wordt, zo niet geheel door ideologische stellingname bepaald, dan toch in ideologische termen gedefinieerd.

LI versus MAO

De briljante carrière van LI vond een hoogtepunt op het 9e congres van de CP-China in april 1969, toen Kameraad LI als naaste wapenbroeder van MAO TSETOENG werd aangewezen als de man die de Opperste Stuurman eens zou opvolgen. Twee en een half jaar later vindt samenzweerder LI de dood en tot vandaag wordt zijn naam in China niet meer genoemd. Als men hem wil aanduiden, en dat gebeurt dagelijks, dan spreekt men over "zwendelaars van het type LIU".

Dat LI tegen MAO heeft samengezworen, is vrijwel zeker. Dat hij

hiertoe min of meer gedwongen werd, laat zich vermoeden. Uit geheime partijdocumenten die in handen vielen van de inlichtingendienst van Taiwan, en waarvan de authenticiteit nu in grote trekken vrij algemeen wordt aangenomen, valt van het verloop van het conflict tussen LI en MAO een weliswaar nog altijd speculatieve, maar plausibele reconstructie te geven.

Van belang is het verslag dat op 13 januari 1972 door het centraal comité van de CP-China ter informatie van de partij-organisaties zou zijn uitgebracht. Het werd vergezeld door bijlagen die uit de koker van de LI -klier heetten te zijn.

De samenzweerders zouden eind maart 1971 een plan hebben opgesteld dat zij aanduiden als "Schets van Project 571". In het Mandarijns klinkt de uitspraak van 571 eender als "gewapende opstand". Twee verschillende beweegredenen werden voor het complot gegeven. Enerzijds werd gesteld dat een revolutionaire verandering in de leiding noodzakelijk was om de geleidelijke contra-revolutionaire tendentie, die de vorm van een vreedzame evolutie aannam, te stoppen. Deze stelling heeft wel veel weg van een ideologische vlag die een lading van persoonlijke belangen bij LI en zijn militaire volgelingen moest dekken. Anderzijds wordt namelijk een monsterachtige beschrijving gegeven van MAO (in het document als B-52 aangeduid), wiens vervolgingswaanzin en sadisme de vrees bij de opstellers zou wettigen, dat zij de volgende slachtoffers zouden worden van de Voorzitter die al zijn naaste medewerkers vernietigt.

Wanneer en waarom is de verwijdering ontstaan, die tot de strijd op leven en dood heeft geleid?

Er was bepaald dat met de wederopbouw van de partij na het 9e partijcongres een begin gemaakt moest worden, maar het heeft hiermee lang niet willen vlotten. Toen op 23 augustus 1970 het 2e plenum van het centraal comité begon, was het eerste partij-comité op provinciaal niveau nog steeds niet tot stand gekomen. Er zijn aanwijzingen dat LI op het 2e plenum gepoogd heeft zich tot president van de Volksrepubliek te laten benoemen. MAO had voor deze functie geen belangstelling, maar was kennelijk ook niet van plan LI de functionele reïncarnatie te laten worden van de gezuiverde concurrent, LIU. De door MAO gefrustreerde manoeuvre van LI zou echter slechts één symptoom zijn geweest van de confrontatie die op het plenum plaatsvond. LI en zijn aanhangers in het centraal comité waren tegenstan-

ders van een in hun ogen te snelle restauratie van de partij, ten koste van de rol die het leger sedert de laatste fase van de Culturele Revolutie had gekregen, t.w. die van handhaver van het revolutionair élan.

Op het plenum zou LI een heftige aanval hebben gedaan op de partij-ideoloog en gewezen voorzitter van de Culturele Revolutie Groep, CH, wiens verwijdering overigens toen waarschijnlijk al een beklonken zaak was. CH was sedert 1 augustus 1970 niet meer in het openbaar gezien en nam ook niet deel aan de plenumzitting. De "nederige kleine man", die met LI had gewedijverd in de persoonsverheerlijking van de Voorzitter, werd na het plenum in de Chinese pers afgeschilderd als een pseudo-marxist en een carrièrejager. De wederopbouw van de partij zou plaatsvinden, maar wie MAO daarbij zou helpen zou TSJOE EN-LAI zijn, en niet CH.

LI's bereidheid om CH op het offerblok te helpen leggen (- er wordt zelfs beweerd dat het leger op de zuivering heeft aangedrongen -), verzwakt het ideologische argument voor "Project 571". CH's revolutionair élan was immers nooit in twijfel getrokken en van hem had eerder dan van LI en zijn militaire achterban kunnen worden verwacht, dat hij zich tegen het afremmen van de Culturele Revolutie en tegen het pragmatisme van TSJOE zou hebben verzet.

Misschien heeft het zin hier een korte terugblik te werpen op de rol die het leger in de Culturele Revolutie heeft gespeeld. Teneinde de Rode Garde in staat te stellen "van onder op" de macht te ontrukken aan de partij-élite die volgens MAO een naar het revisionisme tenderende, heersende klasse was geworden, heeft het leger op bevel van de Voorzitter "steun aan links" gegeven. In teveel gevallen werd deze steun echter door de in eerste instantie ingeschakelde, regionale legerleiding niet van harte verleend. Na het Woehan incident*) op 20 juli 1967 zag MAO zich gedwongen om de tot dan buiten de strijd gehouden legerkorpsen in te schakelen. Deze nationale eenheden waren professioneler en veel minder bij de politiek betrokken geweest dan hun regionale wapenbroeders. Zij waren ook bereid de bevelen van Peking

*) Twee afgezanten van Peking werden in Woehan enkele dagen gevangen gehouden door "contra-revolutionaire", provinciale partijleiders. De regionale militaire commandanten steunden hierbij de "contra-revolutionairen".

onverkort op te volgen, omdat zij geen bindingen hadden met de plaatselijke functionarissen. Door hen werd het verzet van de belaagde partij-élite tenslotte gebroken, maar van een machtsovername "van onder op" was wel heel weinig overgebleven. De consequente oproep van de "Ultra-linksen" om nu ook "het handjevol in het leger er uit te sleuren", ging overigens de loyale korpscommandanten en blijkbaar ook MAO te ver, en werd dan ook reeds op 5 september 1967 door mevrouw MAO gedesavoueed. Zij beval de revolutionairen op te houden met het stellen van wapens en maakte daarbij bekend dat het leger, indien aangevallen, gerechtigd was terug te slaan.

De sleutelrol van de strijdkrachten als enig effectief bestuursorgaan werd geïllustreerd door de dominerende vertegenwoordiging van militairen in de gevormde revolutionaire comité's en later bekrachtigd door de samenstelling van centraal comité en Politburo die het 9e partijcongres opleverde.

Dat het leger MAO's Revolutionaire Hoofdkwartier in staat heeft gesteld de overwinning op de partij-élite in de wacht te slepen, is een feit. Of het de overwinning was die MAO beoogd had, is vers twee. De rol van handhaver van het revolutionair élan heeft het leger toebedeeld gekregen, maar het stuivertje verwisselen met de partij-élite zou slechts dan een werkelijke overwinning voor MAO's revolutionaire cultuur hebben betekend, indien het leger zelf bezeten was van het heilig vuur, en niet slechts bedreven in het zwaaien met het Rode Boekje.

Het is niet ondenkbaar dat LI oprecht gemeend heeft dat het leger onder zijn leiding beter dan de gehavende partij onder een door TSJOE beïnvloede MAO in staat zou zijn de kracht van de revolutie te handhaven en de jongere generatie van China te behoeden voor de technocratische verburgelijking die de Sowjets gebracht heeft op een weg die volgens MAO, en vermoedelijk ook volgens LI én TSJOE, leidt tot herstel van het kapitalisme. De zuivering van CH schijnt er echter op te duiden dat er tussen de eerste drie omtrent de te volgen binnenlandse koers althans niet zoveel verschil van mening bestond. Een periode van reconstructie was voor China aan de orde. MAO was echter vastbesloten om in samenspraak met TSJOE de suprematie van de (gezuiverde) partij over het leger te herstellen. Dat hij met het terugdringen van de rol van het leger ook LI wilde kortwieken, lijkt geloofwaardig. LI heeft het in ieder geval zo gezien, en heeft

dienovereenkomstig, met voor hem en zijn naaste militaire medewerkers rampzalige gevolgen, gehandeld.

Leger en partij

Het leger heeft de ondergang van een aantal van zijn hoogste gezagsdragers die door LI PIAO in zijn val zijn meegesleurd, ogen-schijnlijk met opmerkelijke kalmte aanvaard. Sommige waarnemers wij-ten dit aan het feit dat LI zich had omringd met wapenbroeders van wier trouw aan hem persoonlijk hij zeker kon zijn. De zuivering onder de militairen kon daarom tot een duidelijk te identificeren groep be-perkt blijven. Volgens deze lezing zou LI bij de militaire broeder-schap niet algemeen geliefd zijn geweest, en zou het overgrote deel van de militaire leiders de politieke rol van de strijdkrachten niet hebben geambieerd. Het zou een verademing zijn geweest dat er niet zo-veel meer met het Rode Boekje behoefte te worden gezwaaid.

Het uitblijven van een felle militaire reactie op het gebeurde lijkt een dergelijke theorie te wettigen, maar kan ook betekenen dat MAO bijzonder doeltreffend heeft toegeslagen. Het is een feit dat enkele honderden hoge officieren al geruime tijd niet voor het voet-licht getreden zijn. Dat MAO eventueel overgebleven meelopers gerust wil stellen, blijkt uit de vaderlijke vermaningen die in de Chinese pers worden gegeven aan degenen die behept zijn geweest met de "menta-liteit van de dienstknecht". Geregeld verschijnen er triomfantelijke artikelen over mensen die hebben ingezien dat zij de ideeën van on-waardigen die boven hen gesteld waren, niet slaafs hadden moeten na-volgen.

Opmerkelijk is de impliciete rehabilitatie van een groot aantal van de officieren die tijdens de Culturele Revolutie van het toneel verdwenen. Op 1 augustus j.l. waren er bij de viering van Legerdag van dezen enkele tientallen aanwezig. Onder hen waren er verschillen-de die in het verleden nauw geassocieerd waren met de weggezuiverde maarschalk HO . De meest opmerkelijke verschijning was wel die van CH , de "contra-revolutionaire" voormalige commandant van Woehan, die medeverantwoordelijk was voor het eerder aangehaalde incident.

Het ligt voor de hand dat de hoge militairen die het MAO moge-lijk hebben gemaakt zich van LI en zijn naaste medewerkers te

ontdoen, óf weinig geporteerd waren voor de politieke rol van de strijdkrachten, óf althans bereid de toonaangevende rol van de partij te erkennen. Als deze overlevenden van de zuivering van LI worden aangevuld met militairen die zich destijds tegen de Culturele Revolutie verzetten, dan mag in ieder geval worden aangenomen dat er voor de huidige dominante positie van TSJOE EN-LAI van militaire zijde geen gevaar dreigt. Mogelijk vormt het militaire apparaat voor TSJOE zelfs een garantie tegen een eventueel hernieuwd offensief van de radicalen in het Politburo.

Wel is het hoog nodig dat er gaten in de militaire top worden opgevuld, want van de 74-jaar oude maarschalk YE , die nu de honneurs waarneemt, kan niet worden verwacht dat hij meer is dan een acceptabele tussenpaus.

Nog altijd is het leger overigens sterk vertegenwoordigd in de inmiddels gereconstrueerde lokale partij-comité's. Voorzover de suprematie van de partij over het leger is hersteld, geldt dit vooral nog slechts op het hoogste niveau, namelijk door het wegvallen van topmilitairen die zitting hadden in het Politburo. Het wordt door de meeste waarnemers niet waarschijnlijk geacht dat MAO op dit moment ertoe zal willen overgaan de politieke rol van regionale militaire leiders te beknotten. Mogelijk heeft MAO bij zijn rondreis langs verschillende regionale hoofdkwartieren, toen hij steun zocht voor de confrontatie met LI , zelfs garanties terzake gegeven.

Het grote vraagpunt is tenslotte, ook met betrekking tot de rol die het leger in de toekomst zal spelen, of zowel MAO als TSJOE nog lang genoeg zullen leven om - vooropgesteld dat TSJOE gevrijwaard blijft voor MAO's gramschap - de huidige koers helemaal vast te leggen. Indien een of beiden "vroegtijdig" komen te sterven en de erfenamen van de Culturele Revolutie in het centraal comité opnieuw een radicale koers inslaan, dan is het niet uitgesloten dat het leger de macht naar zich toetrekt om ditmaal op eigen gezag orde op zaken te stellen. Het gevaar van een herleving van het "warlord"-isme van de 20-er jaren, toen elkaar bestrijdende generaals China met een staatkundige desintegratie bedreigden, is daarbij niet denkbeeldig.

China naar buiten

Inmiddels schijnt TSJOE EN-LAI vrij spel te hebben in zijn pogingen om de internationale positie van China zo sterk mogelijk te

maken. Uitgangspunt is dat China en de rest van de wereld bedreigd worden door de hegemonistische politiek van de supermogendheden, waarbij niet langer de agressieve intenties van het kapitalistisch imperialistische Amerika, maar vooral die van de revisionistische, sociaal imperialistische Sowjet-Unie vooropstaan. Binnen dit raam was er ruimte voor normalisering van de verhoudingen met de Verenigde Staten en was het wenselijk toenadering te zoeken tot Japan en West Europa.

Het Sino-Sowjetgeschil dreigde even door de LI -affaire een nieuwe injectie te krijgen. LI zou een tegenstander zijn geweest van de détente met de Verenigde Staten, hetgeen de Sowjet-Unie uiteraard niet onwelgevallig was. Met betrekking tot LI 's vlucht naar het met de Sowjet-Unie nauw verbonden Mongolië, kwamen de Sowjets met insinuaties over een mise-en-scène, hetgeen begrijpelijk was omdat van Chinese zijde enkele malen gezinspeeld was op "internationale achtergronden" van Project 571. De recente mededeling van TSJOE EN-LAI dat de Sowjet-Unie niet op de hoogte was geweest van de voorgenomen vlucht, kan dan ook worden gezien als een verzoenend gebaar. Ook schijnt het, alle Sowjetverwijten ten spijt, zeker te zijn dat de Chinezen de faciliteiten voor het vervoer van oorlogsmaterieel uit de Sowjet-Unie, bestemd voor Noord-Vietnam hebben verruimd.

Toch worden de wederzijdse grieven nog in alle hevigheid geventileerd. De Sowjets beschuldigen de Chinezen ervan de splijtzwam te zijn in het proletarisch internationalisme. Zij waarschuwen de Derde Wereld tegen Peking, met als illustratie het "verraden" van Bangladesh en het "avonturisme" in het Midden Oosten dat zoveel afbreuk zou doen aan de door Moskou zo trouw gesteunde Arabische zaak. Ook de Chinese houding ten opzichte van de EEG kan in Sowjet-ogen geen genade vinden. Zowel dat China toenadering zoekt tot Westeuropese landen, als dat het de Europese Veiligheidsconferentie ongaarne positieve resultaten zou zien boeken, keuren de Sowjets streng af. Vooral veroordelen Moskou en haar Oosteuropese hofhouding uiteraard MAO's negatie van de verdeling van de wereld in twee elkaar bestrijdende ideologische kampen.

Met dezelfde felheid beweert Peking dat de Dictatuur van het Proletariaat in het Sowjetblok is gedegeneerd tot een fictie, omdat in de zogenaamde partij van het gehele volk de ongelouterde elementen van bourgeoisie en technocratie het proletariaat aan zich ondergeschikt hebben gemaakt. Het door de Culturele Revolutie gekenmerkte ontwikke-

lingspatroon dat China de Derde Wereld voorhoudt, biedt de enige garantie tegen de oude vijand, het kapitalistisch imperialisme, én tegen het nieuwe, mogelijk nog venijniger sociaal imperialisme van de Sowjet-Unie, dat zich manifesteert in het Midden Oosten, in Oost-Pakistan (sic), en verder overal waar de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten hun strijd om de wereldheerschappij over de ruggen van de volkeren uitvechten.

Een wezenlijk verschil tussen de maatschappij-visie van MAO en die van de huidige Sowjetleiders is vanuit de Sowjetgedachte treffend onder woorden gebracht door de filosoof GL , die stelde dat ... "wie de groei van de materiële welstand onverenigbaar acht met het behoud van de revolutionaire zuiverheid, verklaart in feite dat de strijd van de arbeiders voor socialisme en communisme zinloos is. Tenslotte voeren zij deze strijd om voor allen een aangenaam en verrijkt leven zeker te stellen, en niet om hun armoede te vereeuwigen".

Deze kritiek is uiteraard een oversimplificatie van de doelstellingen van de Culturele Revolutie, en kan bovendien worden gebruikt als argument ten gunste van MAO's conceptie van de Sowjet-Unie als een naar Westers patroon ontwikkelde mogendheid, die derhalve niet bekwaam is om de Derde Wereld in zijn ontwikkeling te begeleiden.

De Culturele Revolutie heeft zich gericht tegen een aantal kwalen waarmee ontwikkelingslanden in het algemeen te kampen hebben, t.w. verstedelijking en de daarmee gepaard gaande verwijding van de kloof tussen platteland en stad, élitevorming door hoger onderwijs (op Westerse-, c.q. Sowjetleest geschoeid), ongebreidelde groei van het ambtelijk apparaat, en tenslotte ook vorming van een professionele militaire élite.

Voorzover deze Revolutie als ontwikkelingsstrategie succesvol is geweest, en in elk der genoemde opzichten is daarvoor een gedetailleerd bewijs te leveren, heeft zij problemen geschapen die de taktische stap terug onder leiding van TSJOE EN-LAI noodzakelijk hebben gemaakt. Toch blijven de doelstellingen bestaan. Men treft ze bijv. aan in het ingrijpend veranderde - sommigen zeggen ontredderde - onderwijs, in de nadruk op korte elementaire scholing en de combinatie van hand- en hoofdarbeid.

Is dit alles echter relevant voor de ontwikkelingslanden die nu naar het Westerse- of Sowjetpatroon grijpen? Zal China zelf ook niet meer dan nu al water in de wijn moeten doen?

De export-kwaliteit van de Culturele Revolutie is so wie so bedenkelijk. Men zal een ontwikkelingsland moeten aantreffen dat een aan de Chinese gelijke demografische structuur heeft, en verder een met een Confucianistische erfinstelling over de dienende taak van het individu. Tenslotte zal hierop een wel omschreven, enthousiasmerend werkende ideologie met enige corrigerende repressie moeten inhaken. Kortom, de vooruitzichten zijn niet al te best.

Niets zal echter de Chinezen ervan behoeven te weerhouden in hun benadering van de Derde Wereld het artikel aan te prijzen, evenmin als de Sowjets in hun revolutionaire export gehinderd werden en worden door de beperkte toepasbaarheid van hun thuis reeds minder herkenbaar gemaakte leer.